

ВЈЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА КАО НОВО БОЈНО ПОЉЕ

Хенри Кисинџер, Ерик Шмит и Даниел Хатенлокер, Доба вјештачке интелигенције и наша људска будућност, Клуб Плус, Београд, 2022.

Пред крај свог живота, заједно са двојицом сарадника и пријатеља Ериком Шмитом и Даниелом Хатенлокером, Хенри Кисинџер написао је књигу *Доба вјештачке интелигенције и наша људска будућност*. Увиђајући нарастајући значај вјештачке интелигенције и њену велику употребу, аутори су покушали направити генезу њеног настанка и изазова који стоје пред човјечанством с њеним развојем. Аутори су књигу подијелили у седам поглавља вјешто уводећи читаоца постепено у свијет вјештачке интелигенције. Прво поглавље које се зове *Стање ствари* даје кратак приказ „тихе револуције” која се десила 2017. године када је АлфаЗиро, програм вјештачке интелигенције (АИ), побиједио Стокфиш, до тог момента најбољи шаховски програм, и то на посебан начин, тако што је развио самосталан приступ игри (Kisindžer, 2022: 6). Такође, примјери проналаaska лијека халицин од стране вјештачке интелигенције и развијања GPT-3 програма који на различите „инпуте” даје различите одговоре представљају велики искорак у погледу коришћења вјештачке интелигенције. Међутим, аутори након што су идентификовали „тиху револуцију” која се догодила прелазе на анализу њених узрока сежући до најранијих људских сазнања. Тако се друго поглавље у коме се веома прецизно и сажето даје приказ исто-

рије људског знања од Платона и Питагоре преко средњовјековних теолошких знања до просветитељства назива *Како смо овдје доспјели*. Оно што аутори одмах примјећују поредећи вјештачку интелигенцију са претходним облицима људског знања јесте разлика у томе што она није пуки наставак досадашњег сазнавања, већ је у извјесном мјери потпуно аутономан апарат. То је кључна особина која је издваја. Треће поглавље *Од Тјуринга до данас – и даље* полази од Тјуринговог теста који је назван по америчком истраживачу Алану Тјурингу. Наиме, он је 1950. године записао да „уколико машина ради тако вјешто да посматрачи не могу да разликују њено понашање од људског, онда машина треба да буде означена као интелигентна” (Kisindžer, 2022: 34). Сходно томе, аутори су као најбитнија издвојили три приступа машинском учењу која утичу на обликовање вјештачке интелигенције, а то су надгледано учење, ненадгледано учење и појачано учење. Надгледано учење представља процес у коме програмери користе примјере података као „инпуте” према жељеним резултатима. Ненадгледано учење односи се само на податке у обуци који „садрже инпуте”, док се крајњи резултат задаје према сличностима, нпр. Нетфликсови приједлози филмова и серија корисницима сходно њиховим ранијим претраживањима. (Kisindžer, 2022: 41).

Као трећи облик машинског учења анализира се појачано учење, а оно се односи на слободно идентификовање појава и одговора на њих од стране вјештачке интелигенције. Зато се у вјештачкој интелигенцији јавља у једном облику генеративна неуронска мрежа која има способност да *креира*. Како аутори примјеђују, овај вид вјештачке интелигенције специфичан је јер би неки „аутор могао једноставно да направи нацрт, остављајући генератору да попуни детаље” (Kisindžer, 2022: 44).

Кроз четврто поглавље књиге аутори су дали приказ како је вјештачка интелигенција до сада промијенила људску стварност. Примјер замијене употребе атласа приликом путовања на непознате локације апликацијама за навигације свакако је свима близак. Међутим, и у другим ситуацијама вјештачка интелигенција промијенила је свакодневицу, а често људи тога нису ни свјесни. Једно од најбитнијих питања којим се аутори баве у књизи јесте утицај вјештачке интелигенције на безбједност и свјетски поредак. С развојем вјештачке интелигенције бојно поље се проширило. Сајбер ратовање постало је свакодневица и подручје у коме, тренутно, нема мира – напротив сајбер простор је простор перманентног надметања. О улози вјештачке интелигенције у рату и надметању великих сила, првенство Кине и САД, у свом роману 2054 писали су Елиот Акерман и Џејмс Ставридис (Ackerman; Stavridis, 2024).

Кисинџер, Шмит и Хатенлокер истичу Кину и САД као водеће земље у развоју вјештачке интелигенције, али због развијања употребе вјештачке интелигенције у безбједносне сврхе и активности у сајбер простору Русија се такође истиче као битан субјект. Манипулације које се могу произвести кориштењем вјештачке инте-

лигенције за војне сврхе аутори су истицали као једно од најбитнијих питања. Три године након објављивања првог издања ове књиге током сукоба између Русије и Украјине украјинске снаге у љетњој офанзиве на Курску област 2024. године користиле су вјештачку интелигенцију како би уредиле своје фотографије приказујући своје војнике код саобраћајних табли мјеста која нису били заузели, али су тим жељели да постигну психолошки ефекат и унесу немир и панику у редове руског цивилног становништва и руске војске. Током љета 2023, увидјевши значај вјештачке интелигенције, руски председник Владимир Путин затражио је од руске владе да убрза развој вјештачке интелигенције (Putin, 2023).

Занимљиво је и компарирање контроле употребе вјештачке интелигенције у војне сврхе са контролом нуклеарног наоружања у Хладном рату. Аутори истичу да би ефективна контрола вјештачке интелигенције у војне сврхе требало да буде заснована на одређеној доктрини које ће се подједнако придржавати ривалске државе, као током Хладног рата у стратегији масовне одмазде или узајамно гарантованог уништења (МАД).

У шестом поглављу аутори се баве утицајем вјештачке интелигенције на идентитет. У својој свакодневици људи су и несвјесно прихватили постојање вјештачке интелигенције, али ће њен пуни значај тек доћи до изражаја. Аутори наглашавају да нема сфере друштва у којој вјештачка интелигенција неће донијети радикалне промјене и изазове. Велики је изазов пред образовним системима, односно могућим злоупотребима коришћења генеративне вјештачке интелигенције. Закључно поглавље књиге сумира досадашњи утицај вјештачке интелигенције на човје-

чанство те су се потом аутори осмјелили на приказ будућности с потпуним раз-витком вјештачке интелигенције. Хенри Кисинџер преминуо је двије године након објављивања књиге, али је био свјестан да је ново доба на прагу. Књига садржи и индекс појмова.

Посматрана у цјелини, књига пред-ставља битан допринос проучавању улоге вјештачке интелигенције у друштву, те њених будућих импликација на међудр-жавне и међуљудске односе. Свега три године након објављивања књиге евиден-тан је напредак вјештачке интелигенције у свим сферама, а њена употребљивост у војне сврхе увелико је примијећена. Борба за сајбер простор одликује трећу декаду 21. вијека, а од те битке умногоме ће зависити и исходи политичког надметања.

Синиша Симикић

REFERENCE

Henri Kisindžer, Erik Šmit, Daniel Hatenloker, Doba vještačke inteligencije i naša ljudska budućnost, Klub Plus, Beograd, 2022.

Elliot Ackerman, James Stavridis, 2054, A Novel, Penguin Viking, 2024.

<https://balkans.aljazeera.net/news/technology/2023/9/8/putin-zatrrazio-ubrzanje-razvoja-umjetne-inteligencije-u-rusiji>

